

Råd	Møtedato	Utvalgsak	Arkivsak
Stavanger bispedømmeråd	16.12.2009		

	Nei	Ja
<i>Forslag om at saken blir behandlet for lukkede dører i medhold av §3 i regler for bispedømmerådets virksomhet</i>	X	

Saksbehandler: Gunnar Rønnestad

Data for administrasjonens sluttbehandling av saken:09.12.2009

Valgmenigheter

Dok.dato	Tittel	Dok.ID
10.11.2011	StavangerBDR_vedtak ByMenigheten.doc	70710
10.11.2011	Evaluering Valgmenighet alternativ og supplement.pdf	70711

Saksutredning:

Innledning

Denne saken ble behandlet for første gang i bispedømmerådsmøte 16.10.09. Ut fra de innspill som da ble gitt av bispedømmerådet, har administrasjonen bearbeidet saksframlegget og vedtaksforslaget.

Vi viser til tidligere behandling av saker vedr. forsøksprosjektet med valgmenigheten ByMenigheten-Sandnes og den endelige evalueringsrapporten av prosjektet fra SIK/IRIS.

Forsøksperioden på 3 år for ByMenigheten-Sandnes gikk ut 31.12.08, men strukturen for menigheten består fram til Kirkemøtet gjør vedtak om ny framtidig struktur for valgmenigheter. Saken er planlagt behandlet under Kirkemøtet 2011.

Nåværende bispedømmeråd har fulgt prosjektet knyttet til ByMenigheten-Sandnes i over 3 år. Derfor er det naturlig at dette rådet gjør vedtak om anbefalinger for veien videre for ByMenigheten-Sandnes, samt valgmenigheter generelt.

Det bør gis en anbefaling av om en valgmenighet som ByMenigheten-Sandnes er en tjenlig ordning i Den norske kirke. Dessuten må det vurderes om og hvordan ByMenigheten-Sandnes i fortsettelsen skal være en valgmenighet innen Den norske kirke.

Bispedømmerådet har engasjert en SIK/IRIS til å foreta en faglig evaluering av prosjektet. Derfor ser ikke administrasjonen det som hensiktsmessig å gå inn i evalueringsrapporten for å etterprøve innholdet i denne.

Preben Lindøe, som har representert bispedømmerådet i koordineringsgruppa for forsøket, vil delta i møtet under bispedømmerådets behandling av saken.

Organiseringen av ByMenigheten-Sandnes som valgmenighet

I dag er ByMenigheten-Sandnes den eneste godkjente valgmenigheten i Den norske kirke. Den har som oppdrag fra Den norske kirke å være menighet for hele Sandnes by. Valgmenigheten har en virksomhet som strekker seg over mer enn ett sokn. Enkeltpersoners medlemskap i Den norske kirke overføres fra soknemenigheten til valgmenigheten.

ByMenigheten-Sandnes er etablert som et sokn, og dermed også et rettssubjekt, i Den norske kirke. Dette soknet har et valgt menighetsråd og Sandnes kirkelige fellesråd som sine formelle organer. Menighetens ytre kjennetegn er ikke gjort avhengig av noe geografisk område, og menigheten defineres med utgangspunkt i sine medlemmer. I Den norske kirkes medlemsregister er ByMenigheten-Sandnes registrert som et sokn med medlemmer på lik linje med andre sokn. Grunnideen for etableringen av ByMenigheten-Sandnes som valgmenighet er at menigheten defineres ut fra personkretsen av medlemmer, og ikke et geografisk område. Av denne grunn blir det sagt at ByMenigheten-Sandnes er knyttet til et personsokn, og ikke et geografisk sokn.

For ByMenigheten-Sandnes gjelder kirkelovens regler om sokn så langt den passer for personsoknet, og menigheten får dermed en formell struktur og regulering ut fra gjeldene kirkerett. Sandnes kirkelige fellesråd ivaretar mange av personsoknets oppgaver på tilsvarende måte som for soknemenighetene i kommunen. Dette betyr bl.a. at fellesrådet tilsetter og er arbeidsgiver for lønnede medarbeidere i ByMenigheten-Sandnes, og at menigheten har rett til vederlagsfritt å bruke samtlige kirkebygg i kommunen.

ByMenigheten-Sandnes er knyttet til Sandnes kommune, som tilsvarende området for Sandnes kirkelige fellesråd og Sandnes prosti. Det kan framstå som tjenlig at en valgmenighet knyttes til et geografisk område som svarer til et forvaltningsnivå i kirken.

Ettersom kirkeloven og det øvrige kirkelige regelverk gjelder for valgmenigheten så langt det passer, lar de aller fleste spørsmål knyttet til denne valgmenigheten seg løse gjennom gjeldende kirkerett.

Konklusjoner i evalueringen

SIK/IRIS har fulgt forsøket gjennom forsøksperioden, og skriver følgene under punkt 9 i sluttevalueringen:

9 Alternative menigheter i Den norske kirke?

Den siste problemstilling i evalueringen er foran i rapporten formulert som følger:

(4) Hvilke erfaringer gir dette forsøket med valgmenighet med tanke på å åpne for denne type menighetsdannelser etter prosjektperioden?

Vi skisserte tidlig i denne rapporten hvordan ByMenigheten som menighetsprosjekt kan betraktes som en kombinasjon av to forskjellige perspektiver på lokalmenigheten: På den ene side fremstår menigheten som et lokalt og nedenfra forankret prosjekt for menighetsutvikling og menighetsvekst. På den annen side har menigheten som valgmenighet tilknytning til folkekirken på like linje med geografiske soknemenigheter. I dette siste avsnittet spør vi: Hvordan lar de to perspektivene seg kombinere? Hvilke generelle lærdommer kan trekkes av forsøket? Peger erfaringen hen mot at en alternativ soknemenighet godt kan fungere side ved side med folkekirkemenigheten i norsk kirkevirkelighet? Hva er i så fall forutsetningene for at dette skal kunne fungere?

9.1 Hva bidrar ByMenigheten med?

Evalueringen har vist at en aktiv og alternativ person/valgmenighet som ByMenigheten på flere vis bidrar inn i Den norske kirke.

- For det første kan en slik menighet ha en entreprenørisk rolle. Ved utvikling av nye gudstjenestevarianter, innføring av cellegrupper og aktiv deltakelse som basisprinsipper i menighetens organisering, og utprøving av nye tilnærminger for å nå ut til kirkefremmede, fungerer de innovativt. Gjennom sin virksomhet og ved direkte kontakt med prester og andre fra nabomenigheter kan de fungere inspirerende overfor disse. På denne måten prøves ideer ut; de spres ut til andre menigheter, som kan ta opp elementer i sin virksomhet.

- For det andre har en menighet som ByMenigheten en funksjon ved at den representerer et alternativt tilbud både i formen og det forkynnelsesmessige fokus. Det at mange folk aktivt velger å gå her forteller at den møter åndelige og sosiale behov og ønsker hos en god del mennesker. For fleres vedkommende har menigheten ført til en revitalisering av kristenlivet og gjort dem til aktive menighetslemmer. Det utløses menneskelige ressurser som ellers kanskje ikke ville blitt brukt.

- For det tredje har en menighet som ByMenigheten en rolle å spille ved å løfte opp kirkens misjonale rolle i lokalmiljøet. At kirken skal være misjonerende inngår i Den norske kirkes visjon. Det at en alternativ menighet har et hovedfokus på og prioriterer dette, bidrar – uavhengig av resultater - til å minne kirken på de konkrete utfordringer som ligger i den nære misjonsoppgaven.

Nå er ikke valgmenighetskonseptet, som ByMenigheten representerer, det eneste alternativet til det geografiske sokn som menighetslignende fellesskap innen Den norske kirke.

Normisjons forsamlingsnettverk hvor en rekke menighetslignende forsamlinger inngår, blant annet IMI-kirken i Stavanger, er eksempel på en alternativ menighetsform. Innholdsmessig behøver ikke slike forsamlinger å avvike så mye fra en valgmenighet. Også de baserer seg på en menighetsbyggende, ekspansiv tenkning, har en annerledes profil, forretter dåp og nattverd og har et mangfoldig tilbud til de som går i forsamlingen.

Valgmenighetskonseptet som ByMenigheten er et uttrykk for, har imidlertid noen særdrag:

- For det første er valgmenigheten som alternativ menighetsform, spesiell gjennom den formelle og sideordnede status med soknemenighetene. Som et eget og fullverdig element i Den norske kirkes menighetsstruktur oppnår menigheten legitimitet blant folk flest. Det er antagelig noe av det viktigste som valgmenighetsformen gir. Dertil kommer at menigheten kan få tilgang på faglig-kirkelige, administrative og eventuelt (men i mindre grad) økonomiske ressurser knyttet til Den norske kirke.

- For det andre er, som navnet indikerer, valgmenigheten spesiell i Den norske kirke ved at medlemmene aktivt velger å bli med i menigheten. Mennesker gis anledning til å velge den menighet som gir dem mye, i kristenlivet og sosialt, og som engasjerer dem, samtidig som de opprettholder sitt medlemskap i Den norske kirke. Muligheten for å kunne velge en menighet som man liker og som passer en, er viktig i en tidsalder preget av økende individualisering mht. forbruk, livsstil og den enkeltes livsprosjekt. I en tid med økende mangfold, også på det teologiske området, kan valgmenighetsformatet bli viktig for Den norske kirke når det gjelder å beholde som

medlemmer mennesker med ulike syn, verdier og preferanser i forhold til kirke og kristenliv. Alternativet til en valgmenighet vil ikke for alle være den geografiske soknemenigheten; for noen vil det være et annet tros- og kirkesamfunn.

I sum, det å ha en alternativ menighet som inngår i kirken, bidrar på ulike vis til å øke mangfoldet i kirken, hva den tilbyr og står for. I en tid da pluralismen øker på de fleste samfunnsområder kan dette være et viktig bidrag til opprettholdelse av den norske folkekirkens brede basis.

9.2 Hvordan inkorporere alternative menigheter i kirken?

At det lar seg gjøre å inkorporere en alternativ og ikke-geografisk menighet på tvers av, men likevel som en del av de geografiske soknestructurene, viser erfaringene fra forsøket.

- Fordelene med å ha denne type alternative menigheter som soknemenigheter innenfor kirken, og ikke utenfor eller som løse menighetsdannelse, synes å være flere. Man må anta at terskelen blir lavere for mange ved at menigheten som en del av kirken får noe av den legitimitet som vanlige folkekirkemenigheter har blant mennesker som er positive til kirken. Den lave terskelen ligger allerede i det anerkjente grunnlag for medlemskap i kirken som kun er dåp. Gjennom å være soknemenighet sies det videre mye om tros- og bekjennelsesgrunnlaget og man avgrens seg i manges øyne seg fra det "sektariske". Noe tilsvarende kan sies om hvordan menigheten vil bli oppfattet organisatorisk og ledelsesmessig. I Kirkeloven og regelverk for øvrig ligger det rammer som fremmer en demokratisk basert styring.

- Siden oppstart av forsøket har ByMenigheten hatt formell status som en soknemenighet i Kirkelovens forstand ved siden av de geografiske soknemenighetene, og har på like linje med disse relasjoner til Kirkeverge, Fellestråd, prosti og biskop. Menigheten har i større grad blitt kjent. Dette har utvilsomt tydeliggjort og styrket menighetens plass i det lokale/regionale kirkelandskapet.

- Det ligger i selve begrepet alternativ menighet at man har frihetsgrader til selv å utforme sentrale trekk ved gudstjenesten og menighetslivet. Dette vil nødvendigvis være en viktig forutsetning for at alternative menigheter skal lykkes. Det blir antagelig mindre problematisk over tid, etter som gudstjenestereform og andre reformer iverksettes og øker frihetsgraden for alle menigheter. De krav som ble satt fra kirkens side om dåp som eneste medlemskapskriterium, et demokratisk valgt menighetsråd som styringsorgan og biskoppelig tilsyn, synes ikke å legge noen hindre for menighetens virksomhet.

- En sentral faktor i så måte, som kan antas å ha vært en vesentlig forutsetning, er menighetens frihet til i praksis å velge sine egne ansatte i prestetjenesten. Ansatte utgjør også en helt sentral ressursbase i menigheten. De ansattes lederskap og tidsressurser til å utøve dette, har vært en forutsetning for at menigheten kan være så aktiv. Prestetjenesten i en "fullservice"-menighet som ByMenigheten forutsetter mennesker med ønske om og kompetanse til å gå inn i en slik rolle. Gjennom egne ansettelser har menigheten kunnet velge personer som ville fungere i tråd med menighetens visjoner og arbeidsform. Slik sett kan det antas å være en forutsetning for utvikling av slike menigheter at man i praksis har frihet til å foreta egne ansettelser. En modell som i andre soknemenigheter, hvor prester ansettes av Bispedømmet, eventuelt på tvers av menighetens ønsker, vil kunne være særdeles problematisk i en menighet som ByMenigheten. Her forutsettes det en sterk tilslutning til menighetens overordnede visjoner og profil, og jobben er relativt mye annerledes enn i en ordinær

prestetjeneste hvor de ordinære kirkelige tjenestene styrer mye av tids- og ressursbruken.

- Økonomi har ikke vært noe sentralt tema i forsøket. Det har vært en forutsetning at menigheten skal være selvfinansierende. Litt støtte har menigheten imidlertid fått fra Bispedømmet som kompensasjon for utførte kirkelige tjenester. Det kan argumenteres for at dette er i samsvar med offentlig støtte som generelt gis til kirken og andre trossamfunn, og i tråd med tenkning på andre sosiale områder hvor myndighetene gir støtte til tjenesteyting innen allmenne (evt. lovpålagte) samfunnsområder. Men en valg-/personmenighet har en moderat størrelse målt i antall medlemmer, og omfanget av kirkelige tjenester som en slik menighet bidrar med er beskjedent jevnført med folkekirkemenigheter som inkluderer det meste av lokalbefolkningen. Denne form for offentlig støtte vil følgelig bare gi beskjedne bidrag til økonomien. En sterk egeninnsats fra menigheten i form av økonomi og frivillige ressurser, synes å være en hovedforutsetning for at menigheter av dette slag skal lykkes.
- Dersom grupperinger andre steder vil etablere valg/personmenigheter, må en anta at kravet om egenfinansiering vil være en vesentlig barriere for mange. Spørsmål om egenfinansiering henger nært sammen med antall medlemmer. Størrelsen på menigheten og dermed tilgangen på menneskelige ressurser, deres deltakelse og engasjement, vil også være en viktig forutsetning for organisering og opprettholdelse av et variert aktivitetstilbud. Både som ”tjenesteytere” og ”mottakere” er antallet mennesker i menigheten en sentral faktor. Det er antagelig særlig i storbyområdene, med et rekrutteringspotensial av interesserte mennesker med noe kristen bakgrunn, at muligheter og ressursgrunnlag er størst for nye og alternative menighetsdannelser innenfor kirken.
- Ulike omgivelsesfaktorer kan fungere stimulerende til alternative menighetsdannelser. ByMenigheten har blitt etablert og utviklet seg på Nord-Jæren. Dette er et område hvor det har vært regional (bispedømmet) og lokal (bl.a. Kirken i Sandnes) institusjonell-kirkelig, befolkningsmessig og historisk-kulturell (lekmanns- og misjonsbevegelse) grobunn for dannelse av alternative menigheter/forsamlinger. Som tilfellet ByMenigheten viser, vil entreprenøriske egenskaper et stykke på vei også ha betydning for hvordan man lykkes. Jæren er blant regionene i Norge som er kjent for sin såkalte gründerånd.
- Vanskene med denne type alternative menigheter ligger antagelig først og fremst i håndtering av ”konkurranselatene” mot de geografiske menighetene. Problemet er ikke først og fremst at enkelte som begynner i valgmenigheten/personmenigheten ByMenigheten melder overgang fra sin geografiske menighet. Det som kan være problematisk, ifølge erfaringene både før og under forsøket, handler om at en ikke-geografisk menighet som ByMenigheten oppstår som en markert konkurrent på det som av de geografiske menighetene oppfatter som deres ”hjemmebane”. Dersom ByMenighetens profil blir trukket inn som et argument for hvordan egen menighet skal drive sin virksomhet, vil ikke det alltid være like populært. Det er ikke alle menigheter som ønsker at en ikke-geografisk menighet skal gå ut med eget tilbud til denne menighetens konfirmanter. Det vil heller ikke for alle geografiske menigheter være populært om en etablerer seg med egne gudstjenestesteder innen denne menighetens grenser.

Nå må en ikke-geografisk menighet nødvendigvis operere innenfor grensene til en eller flere geografiske soknemenigheter. Med hjemmebane vil vi således ikke forstå

enhver virksomhet innenfor en menighets grenser. For eksempel har vi ikke fått signaler fra noen om at ByMenighetens virksomhet i Kulturhuset sentralt i Sandnes oppfattes som et problem for Sandnes menighet hvor kulturhuset ligger. Tvert om er det fra ulike hold i Sandnes-kirken påpekt som et alternativt å utvikle menigheten som en sentrumsfunksjon og med avlastningsoppgaver overfor de øvrige menighetene. Antagelig vil hva en geografisk soknemenighet oppfatter som sin hjemmebane i stor grad også variere fra menighet til menighet. Generelt kan man anta at jo større en soknemenighet er mht. antall registrerte kirkemedlemmer, avstander og arbeidsplass, jo mindre problematisk vil ”konkurransen” fra menigheter av typen valgmenighet være. Omvendt, dersom stedet er lite og de kirkeinteresserte relativt få, er antagelig konkurranse fra en annen kirkemenighet mer problematisk.

I sum, eksempelet ByMenigheten tyder på at det ikke behøver å bli særlig problematisk at en alternativ statskirkemenighet eksisterer side ved side med geografiske folkekirkemenigheter.

Samtidig bør det understrekes at dette er ett eksempel og at en drøfting av et scenario hvor det opprettes mange og også ulike typer ikke-geografiske menigheter, ligger utenfor rammen av denne rapporten.

I tilfellet ByMenigheten synes det å møte konkurranse fra alternative tilbud å virke skjerpene og inspirerende. En må imidlertid erkjenne at det å utvikle nye ideer og menighetskonsepter ikke nødvendigvis skjer uten kontroverser. Det er også noe av nyskapingens karakter. Når det er sagt, må det også sies at når det gjelder det å få kontakt- og ”konkurranselatene” mellom ikke-geografiske og geografiske menigheter til å fungere bra, er det et ansvar både hos den alternative menigheten og hos overordnede kirkelige organer på ulike nivåer (prosti, fellesråd, bispedømme). Det handler om å få kommunikasjon og samhandling til å fungere. En forutsetning for dette synes å være at det fokuseres på de muligheter som positivt kan ligge i samarbeidet mellom menigheter (geografiske sokn eller alternative tilbud) om utvikling av komplementære tilbud.

9.3 Konklusjon

Bør det være rom for alternative, *ikke-geografiske* menigheter innen rammen av Den norske kirke?

Erfaringene fra denne evalueringen er at spørsmålet kan besvares positivt gitt at:

- (i) Et alternativt tilbud treffer åndelige og sosiale behov og utløser et utadrettet kristent engasjement hos grupper av mennesker som er i tråd med kirkens grunnleggende visjon om en bekjennende, misjonerende, åpen og diakonal kirke.
- (ii) Engasjerte mennesker deltar og mobiliserer betydelig med ressurser for å arbeide med dette.
- (iii) Man holder seg innenfor sentrale rammer av kirkens konstitusjon (bekjennelse, medlemskap ved dåp, kirkelig demokrati, tilsyn av biskop etc.)
- (iv) En har fungerende dialog og samhandling med kirkens organer både lokalt og på bispedømmenivå.

Formelle krav til en valgmenighet

I 2005 ble kirkeloven § 24 endret slik at det i sjettede ledd nå står at:

Kirkemøtet kan godkjenne forsøk med valgmenigheter som selv finansierer sin virksomhet. Nærmere vilkår for enkelte forsøk fastsettes av Kirkemøtet.

Kirkemøtet har stilt visse krav som en valgmenighet må oppfylle for at den skal kunne godkjennes som et forsøksprosjekt. Formell struktur for den enkelte valgmenighet fastsettes i forbindelse med godkjenningen av forsøket. Kirkemøtets krav til valgmenigheter er følgende:

- 1) *Kyrkjelyden har dåp som medlemskriterium, jamfør BM 01/05, 1.*
- 2) *Kyrkjelyden deler visjonen til Den norske kyrkja slik Kyrkjemøtet uttrykkjer han.*
- 3) *Kyrkjelyden har ein ordinert prest som er ansvarleg for å forvalte ord og sakrament.*
- 4) *Kyrkjelyden er villig til å ta ansvar for alle kyrkjelege handlingar for medlemmane i kyrkjelyden.*
- 5) *Kyrkjelyden står under tilsyn av biskopen i bispedømet der kyrkjelyden ligg.*
- 6) *Kyrkjelyden skal ha eit sokneråd valt av medlemmane.*
- 7) *Det ligg føre eit forsvarleg økonomisk fundament for kyrkjelyden i forsøksperioden.*
- 8) *Det er avklart korleis ein skal løyse oppgåver som gjeld forvaltning og arbeidsgivaransvar, som til dømes kyrkjebokføring, tilsetjingar og rapportering, og kva slags avtalar som skal gjelde dersom valkyrkjelyden blir oppløyst.*
- 9) *Det er mogeleg å knyte valkyrkjelyden organisatorisk til dei regionale og/eller sentrale kyrkjelege organa.*
- 10) *Det skal skipast ei styrings-/referansegruppe med representantar for lokalt, regionalt og sentralt kyrkjeleg organ som følgjer forsøket.*
- 11) *Forsøket skal evaluerast.*

Dersom ordningen med valgmenigheter skal gjøres permanent, vil vilkårene i punktene 1 til 9 være grunnleggende i forhold til menigheten. Disse vilkårene sikrer nødvendig tilknytning til Den norske kirke og gjenkjennelighet i forhold til de øvrige menigheter.

Strukturelle forhold

For ByMenigheten-Sandnes ble det utarbeidet en formell struktur som skulle gi menigheten et best mulig grunnlag for å virke i henhold til menighetens egenart og visjon, samtidig som denne strukturen skulle forankre menigheten i Den norske kirke. Strukturen oppfyller de ovennevnte kravene som Kirkemøtet har satt for forsøk med valgmenigheter.

Administrasjonen kan ikke se at evalueringen inneholder noen avgjørende momenter som tilsier at ByMenigheten-Sandnes strukturelt ikke kan videreføres i sin nåværende form. Det kan synes som om strukturen fungerer godt, og at den gir en forutsigbar ramme for virksomheten i menigheten.

Det bør imidlertid vurderes om det kan gjøres noen strukturelle endringer knyttet finansiering og prestetjeneste, og at disse endringene bør gjelde for alle valgmenigheter. Dette vil det bli gjort rede for i det følgende.

Prestetjeneste i valgmenigheter

Gjeldende forsøkshjemmel i kirkeloven § 24 sier at menigheten selv skal finansiere sin virksomhet. I dette ligger at bl.a. at staten ikke er forpliktet til å stille prestetjeneste til rådighet for valgmenigheter. Samtidig åpner loven for at medlemmer av Den norske kirke kan få overført sitt medlemskap fra bostedssoknet til valgmenigheten, noe som medfører at

kirkemedlemmet ikke lenger har rett til å bli betjent av prestene i bostedssoknet sitt. Den norske kirke har imidlertid gjennom den statlig finansierte prestatjenesten en plikt til å betjene sine medlemmer med ord og sakrament, samt kasualia. Når staten i kirkeloven § 24 blir fritatt fra å finansiere prestatjenesten som skal betjene de kirkemedlemmer som overfører sitt medlemskap til valgmenigheten, skapes det en uheldig og kirkerettslig uavklart situasjon. Dette kan løses ved at andre enn staten, for eksempel valgmenigheten selv, finansierer en prestatjeneste som innehar alle de kirkerettslige forpliktelser overfor valgmenighetens medlemmer. Bispedømmerådene som forvalter statlige midler til prestatjenesten i sitt bispedømme, er ikke forpliktet til å finansiere prestatjeneste i valgmenigheter. Likevel har bispedømmene en rett til å finansiere slik prestatjeneste, noe som er gjort i forbindelse med forsøket i ByMenigheten-Sandnes.

Administrasjonen anbefaler at bispedømmerådet legger til grunn et synspunkt om at Den norske kirkes medlemmer har krav på offentlig finansierte prestatjeneste, også når de velger å overføre sitt kirkemedlemskap fra bostedssoknet til en valgmenighet.

I ByMenigheten-Sandnes blir soknepresten tilsatt av Sandnes kirkelige fellelråd, bl.a. på grunn av at prestatjenesten i liten grad blir finansiert av bispedømmerådet. Dessuten mente menigheten at det var en risiko for at de kunne få en prest de ikke ønsket dersom bispedømmerådet var tilsetningsmyndighet.

Administrasjonen vi peke på at prestatjenesten i valgmenigheter i størst mulig grad bør framstå som en ordinær prestatjeneste, og at denne er under prestens ledelse. Dette forutsetter statlig finansiering av prestatjenesten.

Økonomi

Gjeldende forsøkshjemmel sier at valgmenigheter selv skal finansiere sin virksomhet. Kommunene har ansvar for å finansiere driften av lokalmenighetene, mens Staten finansierer prestatjenesten. Det kan neppe forventes at kommunene vil bidra til driften av valgmenigheter. Innen gjeldende kirkeordning er det vanskelig å se for seg andre offentlige finansieringskilder. Derfor vil trolig spørsmålet om finansiering av valgmenigheter, ut over egenfinansieringen, forbli uavklart så lenge vi har gjeldende kirkeordning.

Andre forhold

Opprettelsen av ByMenigheten-Sandnes har en spesiell forhistorie ved at menigheten ble startet og hadde ekspandert mye før den formelle strukturen for menigheten ble etablert. Dette medførte at strukturen til en viss grad ble tilpasset en menighet i driftsfasen, og at strukturen kanskje hadde vært en annen om strukturen var fastsatt før menigheten startet. Samtidig gav dette en erfaring om at menigheten, uavhengig av strukturen, fungerte godt og hadde sterk vekst.

Etter at strukturen ble etablert, har veksten i menigheten stagnert. Om denne stagnasjonen har sammenheng med strukturelle forhold, gir ikke evalueringen noe klart svar på. Administrasjonen ser ikke noen forhold ved strukturen som trenger endring begrunnet i stagnasjon.

ByMenigheten-Sandnes er den eneste valgmenigheten i Den norske kirke. Gjennom denne menigheten har Den norske kirke fått sin første og eneste erfaring med en ikke-geografisk menighet som kirkemedlemmer selv kan velge å høre til. Derfor kan det innvendes at denne ene erfaringen ikke gir tilstrekkelig grunnlag for å anbefale valgmenigheter som en permanent ordning for Den norske kirke. Denne problemstillingen kan bispedømmerådet drøfte i møtet.

Det geografiske soknet står sterkt som struktur og institusjon i Den norske kirke. Valgmenigheter bryter med soknemenighetens grunnleggende posisjon og status i Den norske kirke. Det kan synes som at i Sandnes har ikke valgmenigheten hatt noen varig negativ effekt i forhold til soknemenighetene.

Stiftsdirektørens forslag til vedtak:

Stavanger bispedømmeråd legger til grunn at menigheter i Den norske kirke som hovedregel skal være knyttet til et geografisk sokn. Vi ser at det på noen steder kan være hensiktsmessig å etablere valgmenigheter som et supplement til de geografiske soknemenighetene.

Stavanger bispedømmeråd har mottatt sluttevalueringen av forsøket knyttet til ByMenigheten-Sandnes som valgmenighet i Den norske kirke. Vi ønsker at gjeldende struktur for ByMenigheten-Sandnes gjøres permanent for denne menigheten.

Ut fra erfaringene knyttet til ByMenigheten-Sandnes, legger vi til grunn at valgmenigheter kan være en tjenlig ordning i Den norske kirke. Dersom det blir vedtatt en generell ordning for valgmenigheter, legger vi til grunn at følgende krav må stilles til menigheten:

- 1. Menigheten har dåp som medlemskriterium*
- 2. Menigheten deler visjonen til Den norske kirke.*
- 3. Menigheten har en ordinert prest som er ansvarlig for å forvalte ord og sakrament.*
- 4. Menigheten er villig til å ta ansvar for alle kirkelige handlinger for medlemmene i menigheten.*
- 5. Menigheten står under tilsyn av biskopen i bispedømmet der menigheten ligger.*
- 6. Menigheten skal ha et menighetsråd valgt av medlemmene.*
- 7. Det foreligger et forsvarlig økonomisk fundament for menigheten.*
- 8. Det er avklart hvordan en skal løse oppgaver som gjelder forvaltning og arbeidsgiveransvar, som foreksempel kirkebokføring, tilsettinger og rapportering, og hvilke avtaler som skal gjelde dersom valgmenigheten blir oppløst.*
- 9. Det er mulig å knytte valgmenigheten organisatorisk til de regionale og/eller sentrale kirkelige organene*

Valgmenigheter kan bidra til å holde Den norske kirke sammen ved å inkludere kirkemedlemmer og fellesskap som ikke finner seg til rette innenfor soknemenighetene. Samtidig ser vi at etablering av valgmenigheter ikke passer på alle steder. Forutsetningen for etableringen av en valgmenighet må derfor være at alle de berørte kirkelige organene støtter etableringen.

Stavanger bispedømmeråd ser det som nødvendig at valgmenigheter får rett til prestatjeneste lønnet av bispedømmerådene. Dette for at menigheten skal kunne ivareta den del av tjenesten som utgjør offentlig prestatjeneste/gudstjenester og kirkelige handlinger som medlemmene har rett til. Når prestatjenesten er finansiert av Staten, bør bispedømmerådene være tilsettingsmyndighet og biskop/prost leder av prestatjenesten.

Vi ser det som hensiktsmessig at en valgmenighet knyttes til et geografisk område som svarer til et forvaltningsnivå i kirken, og at menighetens virksomhet begrenses til dette området.

085/09: Anbefalinger vedr. valgmenigheter i Den norske kirke og framtidig struktur for ByMenigheten-Sandnes. Annen gangs behandling.

SBDR-085/09 16.12.2009 Stavanger bispedømmeråd vedtak:

Stavanger bispedømmeråd legger til grunn at menigheter i Den norske kirke som hovedregel skal være knyttet til et geografisk sokn. Vi ser at det på noen steder kan være hensiktsmessig å etablere valgmenigheter som et supplement til de geografiske soknemenighetene.

Stavanger bispedømmeråd har mottatt sluttevalueringen av forsøket knyttet til ByMenigheten-Sandnes som valgmenighet i Den norske kirke. Vi ønsker at gjeldende struktur for ByMenigheten-Sandnes gjøres permanent for denne menigheten.

Ut fra erfaringene knyttet til ByMenigheten-Sandnes, legger vi til grunn at valgmenigheter kan være en tjenlig ordning i Den norske kirke. Dersom det blir vedtatt en generell ordning for valgmenigheter, legger vi til grunn at følgende krav må stilles til menigheten:

1. *Menigheten har dåp som medlemskriterium*
2. *Menigheten deler visjonen til Den norske kirke.*
3. *Menigheten har en ordinert prest som er ansvarlig for å forvalte ord og sakrament.*
4. *Menigheten er villig til å ta ansvar for alle kirkelige handlinger for medlemmene i menigheten.*
5. *Menigheten står under tilsyn av biskopen i bispedømmet der menigheten ligger.*
6. *Menigheten skal ha et menighetsråd valgt av medlemmene.*
7. *Det foreligger et forsvarlig økonomisk fundament for menigheten.*
8. *Det er avklart hvordan en skal løse oppgaver som gjelder forvaltning og arbeidsgiveransvar, som foreksempel kirkebokføring, tilsettinger og rapportering, og hvilke avtaler som skal gjelde dersom valgmenigheten blir oppløst.*
9. *Det er mulig å knyte valgmenigheten organisatorisk til de regionale og/eller sentrale kirkelige organene*

Valgmenigheter kan bidra til å holde Den norske kirke sammen ved å inkludere kirkemedlemmer og fellesskap som ikke finner seg til rette innenfor soknemenighetene. Samtidig ser vi at etablering av valgmenigheter ikke passer på alle steder. Forutsetningen for etableringen av en valgmenighet må derfor være at alle de berørte kirkelige organene støtter etableringen.

Vi anbefaler at valgmenigheter har en offentlig prestetjeneste som ledes av biskop og prost, med en hovedprest som er tilsatt av bispedømmerådet. Dersom den offentlige prestetjenesten i valgmenigheten skal finansieres gjennom statlige midler, dimensjoneres finansieringen ut fra omfanget av denne tjenesten. Omfanget av den offentlige prestetjenesten tilpasses graden av offentlig finansiering, men skal som et minimum kunne ivareta de kirkelige handlinger som medlemmene i valgmenigheten har rett til.

Vi ser det som hensiktsmessig at en valgmenighet knyttes til et geografisk område som svarer til et forvaltningsnivå i kirken, og at menighetens virksomhet begrenses til dette området.